

תורתו שבכתב

במהרי"ק סוף שורש ק"א, מדברי רשב"א עצמו המובאים בתשובותיו סימן תת"ס, והוא מחפש דרכים ליישב הסתירה. אבל,, באמת התשובות מסימן תתכ"ט עד תתע"ט אינן מהרשב"א כי אם ליקוטים מקדמונים ורובן מהר"מ מרוטנבורג כמבואר להמעיין שם" וממילא אין פה סתירה.

גם בעל,, אבני מלואים", רבי אריה לייב הכהן מסטריי, מקשה²⁹ סתירת דברי רשב"א אהדדי בענין,, מצוות לאו ליהנות ניתנו". שמדבריו בחידושים למסכת נדרים (דף ט"ו) משמע דאפילו נהנה גופו של המודר בהדי מצוה מותר, ומחידושו למסכת סוכה (דף ל"א) משמע שההיתר רק בהנאה שיהנה האדם מן המצוה בעקיפין, אבל אם נהנה מגופו של קונם בהדי מצוה אסור – ,,ובאמת חידושי סוכה הנדפסים בתוך חידושי הרשב"א אינם להרשב"א כי אם להריטב"א, כידוע, וחידוש גדול על הגאון בעל אבני מלואים שנעלמה ממנו ידיעה פשוטה כזאת".

קובץ שיעורים

תלמידי רבי אלחנן שחיבכו שמועותיו, והיו מחזרים אחריהן כדברי חז"ל³⁰ „מילתא אלכשייהו יקרא", נהגו להעלות בכתב כל קורט של חידוש או הערה ששמעו מפיו במהלך השיעורים. מי שלא היה מסוגל לכתוב בעצמו, העתיק מחבריו, וממנו העתיקו אחרים, לרבות תלמידי שאר ישיבות אשר בערים רחוקות.

כשחלפו שנים אחדות מבואו לברנוביץ', הבחין רבי אלחנן ושם לבו לעובדה, שה,,כתבים" נהפכו למוסד קבוע והמחברות עוברות מיד ליד. מאחר שלא כל הכותבים הוכשרו בעיניו למסור את החידושים כנתינתן, הסכימה דעתו להנהיג סדר מסוים בענין זה. הוא הועיד לתפקיד הכתיבה את תלמידו רבי ישראל פלונצ'ק, שמצאו ראוי למשימה הזאת, ואשר את הנוסח שלו היו משכפלים בהרבה העתקות וכל דורש יכול להשיגם במתיר קצוב. הדפים המשוכפלים, שיצאו לאור כמעט בכל חודש, נקראו בשם „חיינו" ושימשו מעין בטאון תורני פנימי של ישיבת ברנוביץ'. הכנסות המכירה הוקדשו לקופת ת"ת (תומכי תורה)

29. שו"ת „אבני מלואים" סימן כ"א.

30. שבת דף י' ע"ב.

שתמכה בהצנע בתלמידים מחוסרי אמצעים. לבסוף החליט רבי אלחנן לעשות את המלאכה בעצמו, והיה כותב את השיעורים בשפה ברורה ותמציתית, שיעור אחרי שיעור, עד שהצטברה כמות כדי קונטרס שלם ומסרו לפרסום בדפוס ממש (לא עוד במכונת השיכפול).

„במשך השנים תרצ"ד–תרצ"ז היו תלמידי הישיבה מדפיסים מפרק זמן לפרק זמן קונטרסים, שצורפו אח"כ לספר אחד, אבל הענינים לא היו מסודרים מוקדם ומאוחר אלא כפי שנזדמן בעת הדפסת קונטרס, ומחמת זה היה הספר כחתום לפני המעיין³¹. תלמידו רבי נחום פרצוביץ, בן הרב דטראק³², שרכש טופס אחד מידיו של רבי אלחנן עצמו, כשהתגורר פרק זמן בעיררתם³³ בימי מלחמת-העולם-ב', מעיד, שרבי אלחנן אמר לו אז: „אין פה סדר למשנה, יצטרכו לסדר הענינים מחדש". יפה כיוונו, איפוא, המולי"ם בארץ ישראל³⁴ כעבור שנים מרובות שהעניקו לספר פנים חדשות עובר להדפסתו והפצתו – כפי שהשתוקק רבי אלחנן עצמו.

בשני החלקים של „קובץ שיעורים"³⁵ נכלל מבחר שופע של חידושי, ביאורים וסברות, כשהם ערוכים בסדר מופתי לתועלת המעינים. הכרך הראשון מכיל חלק משיעוריו בישיבה למסכתות הבאות: פסחים, ביצה, כתובות, קידושין, בבא קמא ובבא בתרא. הכרך השני מכיל את הקונטרס „דברי סופרים"³⁶ וכן אוסף עשיר של בירורי ענינים שפירסם רבי אלחנן במאספים שונים שיצאו לאור בימיו, כמו „כנסת ישראל" (וילנא)³⁷, „שערי ציון" (ירושלים)³⁸, „ליקוטי תורה"

31. מתוך הקדמת המו"ל למהדורה החדשה השנית של „קובץ שיעורים" ח"א תל אביב תשכ"א.

32. כיום ר"מ ישיבת מיר ירושלים.

33. ראה להלן ח"ב עמ' ר"ג.

34. בכינוס השיעורים ובעריכתם טיפל הרב זאב וילנסקי מפ"ת, יליד מינסק, שלמד בשעתו אצל רבי אלחנן בישיבת „אהל תורה".

35. חלק ראשון הופיע לראשונה בשנת תשי"ט וחלק שני בשנת תשכ"ג. במהדורות נוספות משנת תשל"ה ואילך נכללו בכרך אחד ב' החלקים ועמהם הספרים „קובץ ביאורים" ו„קובץ שמועות" (ראה להלן).

36. ראה אודותיו לעיל עמ' קל"ט/ק"מ.

37. בעריכת רבי משה קרליץ ורבי שמואל גריינימן חוברת א' (תרצ"ז) ו' (תרצ"א) ח' (תרצ"ב) י"א (תרצ"ב) י"ב (תרצ"ג) י"ד ט"ו (תרצ"ד) ח"י (תרצ"ה).

38. חוברת י" י"א (סיון תמוז תרפ"ט) וחוברת היובל (תר"ץ).